

KŐOLAJ- ÉS FÖLDGÁZVEZETÉKEK STRATÉGIAI JELENTŐSÉGE AZ EU-BAN

VARGA BALÁZS¹

Összefoglalás

Európa energiaellátásában nagyon fontos szerepet töltenek be jelenleg a kőolaj és földgázvezetékek. Európa energiakészletei kimerülőben vannak, amit importtal, atomenergiával vagy megújuló energiával tudnak pótolni. Utóbbi kettő telepítése komoly egyszeri költségeket generál valamint megvannak a hátrányai is, ezért a kőolaj és földgáz import még valószínűleg évtizedekig jelen lesz az európai piacon, mely értelmét adja minden kőolaj és földgázvezetéknek, amik az energiabiztonságot szolgáltatják Európa számára. Az országok próbálják diverzifikálni az energiaszükségeiket mind exportőr mind energiátípus szerint, amit úgy gondolok, hogy a követendő út, mert előteremti a versenyt, mely verseny pedig kedvező árakat biztosít majd az országok számára.

Kulcsszavak

energiaellátás, EU, földgázvezeték, kőolajvezeték, Magyarország

Summary

Currently oil and natural gas pipeline is taking an important role in Europe's energy-supply. Europe's energy stocks are running out. They can be replaced by import, nuclear energy or renewable energy. The deployment of nuclear and renewable energy sources results serious initial costs and they also have their cons therefore oil and natural gas import will probably be present on the European market for decades. This gives meaning to the oil and natural gas network which provide energy security for Europe. Countries are trying to diversificate their energy demand from both exporter and energy type perspective. I believe it's the right way because it creates market competition that results in favorable prices for the countries.

Keywords

energy-supply, EU, Hungary, natural gas pipeline, oil pipeline

¹ hallgató, Széchenyi István Egyetem, Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar, e-mail: hu.balazs.varga@gmail.com

Bevezetés

Tanulmányomban a kőolaj és földgázvezetékek szerepét mutatom be, azonban sok helyen utalok globális folyamatokra, ugyanis ezek elengedhetetlenek abból a szempontból, hogy hiteles képet kapjunk a vezetékek helyzetéről.

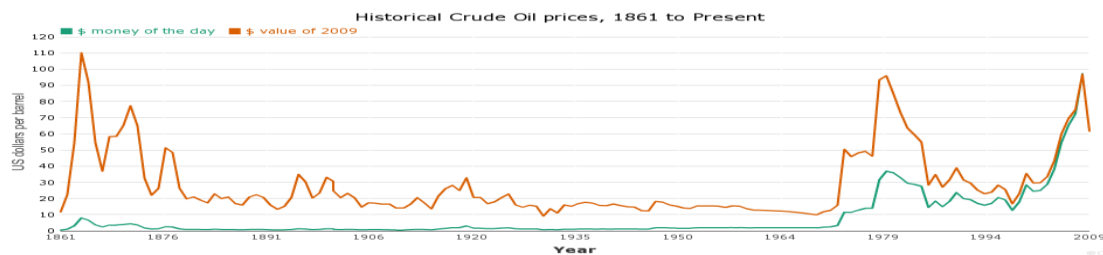
Talán a migrációs válság miatt manapság nem a legpopulárisabb téma, azonban így is nap, mint nap lehet találkozni a magyar sajtóban, az energiabiztonság kifejezéssel. Ha popularitása nem is a legnagyobb, de aktualitása elvitathatatlan a témának. Magyarország és az egész EU célja a folyamatos energiaellátás és a minél olcsóbb energiához jutás a megfelelő jogi keretek között. Az energiát sokféleképpen lehet biztosítani egy ország számára, ideális esetben azonban az országok próbálják kihasználni a természet adta lehetőségeiket, azonban ritkaság számba megy, ha egy ország csak egyféleképpen biztosítja a lakosságának és az ipari szereplőinek az energiát. Energiát lehet szolgáltatni atomerőművek, megújuló erőművek által, fosszilis tüzelőanyagok égetése által is. A szénhidrogén alapú fosszilis tüzelőanyagok eljuttatásában nagyon fontos szerepet játszanak a különböző csővezetékek.

Történelmi áttekintés

A kőolaj, már a 19. századtól elkezdett egyre komolyabb szerepet betölteni a gazdaságban, ahol sok termék elkészítéséhez használták fel alapanyagként. A 20. századtól a járműipar fokozott térnyerésével, valamint sok gazdaság energiaigényének olaj általi kielégítésével a kőolaj szinte észrevétlenül fontos szerepet töltött be a különböző országokban, gazdaságokban. Gyerekkori élményem is kapcsolódik az kőolaj fontosságához, amikor „A halál 50 órája” II. világháborús film végén, úgy vívták meg győztesen az adott csatát a szövetségesek, hogy a németek a saját tankjaiknak nem tudtak benzin utánpótlást garantálni. Ezzel a példával szeretném szemléltetni, mekkora sokk volt az olajimportáló országoknak az 1973-as olajválság, mely alapjaiban változtatta meg az addigi világnézetet az kőolajról. 1973-ig az kőolaj szerves része lett az országok energiaigényeinek kielégítésében, mivel viszonylag könnyen szállítható nagy tömegben, valamint olcsó is volt. Ezen tényezők elvülhetetlen szerepet játszottak a kőolaj és földgáz vezetékek telepítésében.

Azonban jött 1973 októbere és OPEC² tagállamok támogatásuk jegyül embargót hirdettek a jóm kippúri háborúban küzdő arab országok és azon szövetségeik ellen valamint bejelentették az olajkitermelés csökkentését és az olajárának 70%-os emelést az addigi 3 dollár/hordó-ról. Ezt követte 1974 márciusában még egy 130%-os áremelés és az olaj akkori hordónkénti ára fél év alatt megnégyszereződött 3 dollárról 12 dollárig emelkedett. Ez a történelmi esemény úgy vonult be a történelemkönyvekbe, mint az első olaj válság. 1979-ben sor került még egy áremelési hullámra, mely az olaj árat 100 éve nem látott szintre lökte.³

1. ábra: Kőolaj árának változása 1861-2009

Forrás: chartsbin.com/view/oau (Letöltés: 2015.03.26)

² OPEC – Organization of the Petroleum Exporting Countries – Kőolajexportáló országok szervezete. 1960-ban alapították Bagdadban. A kartellben jelenleg 12 ország található. 5 alapító ország: Irán, Irak, Kuvait, Szaúd-Arábia, Venezuela Katar, valamint a később csatlakozottak. Líbia, Egyesült Arab Emírátsok, Algéria, Nigéria, Ecuador, Angola. Indonézia. Korábban tagja volt a szervezetnek Indonézia és Gabon is. - [opec.org/opec_web/en/about_us/25.htm](https://www.opec.org/opec_web/en/about_us/25.htm) (2015.03.26)

³ rubicon.hu/magyar/oldalak/1973_oktober_17_kirobban_az_elso_olajvalsag/ (Letöltés: 2015.03.26)

Az áremelkedés gazdasági hatásai logikusak voltak. Az OPEC országok bevételei rohamosan nőttek, amihez gazdasági fejlődés is társult az évek során. A fejlődő országok, mely gazdasága nagymértékben támaszkodott az olcsó kőolajra, eladósodtak. A fejlett országok (pl.: USA, Nyugat európai országok), elkezdték a hazai olajmezők intenzívebb feltárását, melyhez meg volt a tőkájük, szemben a fejlődő országokkal szemben. Ezen kívül más exportálóktól is vásároltak, más energiahordozót kerestek az olaj helyett (atomenergia, vízenergia). Valamint minden országra elmondható, hogy megpróbálták spórolni, energiatakarékossági intézkedéseket bevezetni.

Ugyan a 1. ábrából jól látható, hogy a 80-as években visszaesett az olajár, azonban a fentebb említett következmények kitarítottak és tartanak a mai napig. Manapság is próbálják az országok diverzifikálni az energiaigényüket valamint a beszállítóikat, új olaj és gázmezőket feltárni és hazai értékekre támaszkodni.

Csővezetékek

Közép-Kelet Európában a földgáz és kőolajvezetékek jóval a 2. világháború után kezdtek el épülni. A szovjet megszállás miatt a vezetékek építése szabályozott volt. Napjainkban sok terv készül az energiabiztonság stabilizálásáért, valamint a piacok kiaknázásért. Talán nincs jobb indok a csővezetékek elterjedésére, mint a gazdasági érdek, a kereslet találkozott a kínálattal és ez mind a mai napig fenn áll, ugyanis nem hiába terveznek független államok együtt közös projektekben új vezetékek megépítését. A következőekben azokat a csővezetékeket mutatom be főként, melyek jelentősek az EU és főleg a Közép-Kelet európai országokra, köztünk hazánk, Magyarország számára is.

Meglévő vezetékek

Barátság

A Barátság vezeték egy kőolajvezeték, melyet 1960-ban kezdtek el építeni a Szovjetunióban. Hossza 5327 km, a világ leghosszabb kőolajvezetéke. 1962-től Lengyelországra és Csehországra, 1963-tól már Magyarországra is szállította a kőolajat. Évi 70 millió tonna kapacitással rendelkezik. Magyarország felé 12 millió a maximum kapacitás. A vezeték több helyen elágazik, Magyarország előtt is kettéválik. A Barátság II. névvel jelzett kőolajvezeték Magyarországon át Horvátországba juttat kőolajat, mely építése 1972-ben fejeződött be. Napjainkban is kapacitáskihasználtság gondokkal küzd a Barátság vezeték egésze. Számos ötlet merült fel a vezeték meghosszabbításával kapcsolatban, azonban még semmi konkrétum nincs a mai napig ezzel kapcsolatban.⁴⁵⁶

2. ábra: Barátság kőolajvezeték

Forrás: piacesprofit.hu/klimablog/iden_nem_kell_az_olajjellatasert_aggodnunk/ (Letöltés: 2015.03.26)

⁴ http://pipelinesinternational.com/news/druzha_pipeline/008045/ (Letöltés: 2015.03.26)

⁵ <http://felsokon.hu/logisztika/2011/12/28/koolajvezetekek-magyarorszagon-baratsag-i-es-baratsag-ii> (Letöltés: 2015.03.26)

⁶ http://elib.kkf.hu/edip/D_13259.pdf, 41.o (Letöltés: 2015.03.26)

A Testvériség a legnagyobb gázvezeték, mely Oroszországból kiindulva Ukrajnán keresztül szállít gázt Magyarországra, Ausztriába, Olaszországra, Németországba, Franciaországba, Svájcba, Szlovéniába, Horvátországba, Szlovákiába és Csehországba is. 1967 óta működik a vezeték és 4450 km hosszú.⁷

Adria

1978 fejeződött be az Adria kőolajvezetés építése, mely a Horvátországi Krk szigetéről indul. Hossza mintegy 500 km. Kapacitása éves szinten 10 millió tonna kőolaj. Az Adriai-tenger felől szállít arab kőolajat Magyarországra. Szlovákia és Csehország a Barátság kőolajvezetékekkel összekötve kapja az Adria által szállított arab kőolajat. A szlovák-magyar vezeték felújítása 2015-ben fejeződött be, ami által az eddig 3,5 millió tonnás kapacitás 6 millió/évre emelkedik Szlovákia felé.⁸⁹

Kék Áramlat

A Kék Áramlat gázvezeték Oroszországból szállít gázt Törökországba 2002 óta. Éves kapacitása 16 milliárd köbméter gáz, 1213 km hosszú. 2014 őszén állapotok meg, hogy a kapacitást a jövőben felemelik 16-ról 19 milliárd köbméterre/év. A vezetéknek nagy szerepe lehet a későbbiekben, ha a Közép-Kelet európai gázellátásban támaszkodni akarnának a kis-Ázsia gázmezőkre vagy az orosz fél felől jövő gázt nem Ukrajna felől szeretnék megoldani.¹⁰¹¹

Északi Áramlat

Az Északi Áramlat egy meglévő gázvezeték, mintegy 1200 km hosszú és éves kapacitása 55 milliárd köbméter gáz szállítására teszi alkalmassá a vezetékét. 2005-ben írták alá a szerződést a megépítéséről. A vezeték két ágból áll és a tenger alatt fut. Az Északi Áramlat Oroszországon, Finnországon, Svédországon, Dánián halad keresztül egészen Németországig.¹² 2012 végén indult be rajta a földgázszállítás.¹³ Volt arról is szó, hogy a gázvezetékét meghosszabbítják, azonban ennek ötlete politikai ellenérdekekbe ütközött.¹⁴

Jamal 1

A Jamal 1 meglévő csővezeték, mely Oroszországi Jamal félszigetről indul, Fehéroroszországon át Lengyelországba (közvetlenül) és Németországba (közvetve, a lengyel határnál beletorkollik a Javal nevű csővezetékbe) szállít gázt. Éves kapacitása 32,9 milliárd köbméter és több mint 2000 km hosszú.¹⁵

Tervezett vezetékek

Nabucco

A Nabucco egy tervezett gázvezeték volt, melyet az EU és az USA támogatott. A gázvezeték fő indoka, hogy nem orosz gázt szállított volna, így csökkentve az orosz befolyást az európai energiapiacra. Kiindulási pontja Törökországban lett volna, ahonnan azerbajdzsáni és/vagy türkménisztáni gáz érkezett volna. 1300 km tervezett hosszúságú volt, a Balkánon át Magyarországon keresztül ausztriai végállal, mely évi 10 milliárd köbméter gázt szállított

⁷ gazpromexport.ru/en/projects/transportation/ (Letöltés: 2015.03.26)

⁸ index.hu/belfold/tegnapiujsg/2008/08/04/1977_megkezdodik_az_adria_koolajvezetek_magyar_szakaszanak_epitese/ (Letöltés: 2010.03.26)

⁹ profit7.hu/hirek/marciustol-ujraindul-az-adria (Letöltés: 2015.03.26)

¹⁰ elib.kkf.hu/edip/D_13259.pdf, 40.o (Letöltés: 2015.03.26)

¹¹ mno.hu/gazdasag/novelik-a-kek-aramlat-gazvezetek-kapacitasat-1250766 (Letöltés: 2015.03.28)

¹² kodolanyi.hu/oroscivilizacio/doc/hasznos/weiner_orsz_gazipar.pdf, 146-148.o (Letöltés: 2015.03.26)

¹³ hungarian.ruvr.ru/2012_04_18/72184232/ (Letöltés: 2015.03.28)

¹⁴ mfor.hu/cikkek/Felhagy_az_Eszaki_Aramlat_meghosszabbitasaval_a_Gazprom_.html (Letöltés: 2015.03.28)

¹⁵ gazprom.com/about/production/projects/pipelines/yamal-evropa/ (Letöltés: 2015.03.28)

volna, amit akár 23 milliárdig lehetett volna növelni. Azonban a vezeték megépítése nem fog megvalósulni, ugyanis a Shah Deniz azeri mező kitermelői konzorciuma elutasította a vezetékét.¹⁶¹⁷

Déli Áramlat

Az első szándéknyilatkozatot 2007-ben írták alá, mely szerint a gázvezeték az oroszországi Beregovaja kompresszorállomás lesz a kezdőpontja, mely Bulgárián, Szerbián át Magyarországra, Ausztriába szállíthatna gázt, szó volt több alternatív elágaztatásról, mint például Görögország vagy Szlovénia felé.¹⁸ A vezeték nagy riválisa volt az EU és USA által támogatott Nabucco vezetéknek. Azonban a Déli-áramlat a közeljövőben valószínűség szerint nem fog megépülni. 2014 decemberében Vlagyimir Putyin orosz elnök bejelentette a projekt leállítását. Putyin az EU-t és Bulgáriát hibáztatta a kialakult helyzet miatt.¹⁹ Egyből szóba jött másik megoldásként egy Törökország irányából jövő vezeték, mely elkerülné Bulgáriát, végigmenne a Balkánon és jutna el Magyarországon át Ausztriáig. Azonban ez az ötlet, ez még gyerekcipőben jár.

3. ábra: Csővezetékek a Balkánon és Kis-Ázsiában

Forrás: origo.hu/archivum/20091019-a-kepviselok-elfogadtak-a-nabuccomegallapodast.html (Letöltés: 2015.04.01)

Jamal 2

A Jamal 2 egy tervezett gázvezeték. 2010-ben több lehetőség is szóba került, hogy lehetne vezetni 2-est a Jamal 1 árnyékában. Szóba jött Tyumeni térségből való indítás ugyanúgy Fehéroroszországon, valamint Lengyelországon át németországi végcéllal. Másik opció volt, hogy a Balti államokon keresztül futna a cső lengyelországi végcéllal. Azonban mivel az Északi-áramlat projekt erős lobbist élvezett, nem tudni, hogy van-e ezeknek az elképzeléseknek realitásuk.²⁰ Így a legújabb tervek már Fehéroroszország és Lengyelországon át Szlovákiába és magyarországi végcélről szólnak. Azonban konkrétumok még mindig nincsenek.²¹

¹⁶ index.hu/gazdasag/2013/06/28/nabucco_ettol_meg_lehet_vezetek/ (Letöltés: 2015.03.28)

¹⁷ penzcsinalok.transindex.ro/hir/10760 (Letöltés: 2015.04.01)

¹⁸ kodolanyi.hu/oroszcivilizacio/doc/hasznos/weiner_orosz_gazipar.pdf, 153-157.o (Letöltés: 2015.04.01)

¹⁹ 444.hu/2014/12/01/putyin-oroszorszag-egyelore-nem-tudja-elkezdeni-a-deli-aramlat-epiteset/ (Letöltés: 2015.04.01)

²⁰ elib.kkf.hu/edip/D_13259.pdf, 39. oldal (Letöltés: 2015.04.01)

²¹ hungarian.ruvr.ru/2013_04_10/JAMAL-EVROPA-2-KIEV-BOITSJA-OKAZATSJA-NENUZHNM/ (Letöltés: 2015.04.01)

Török Áramlat

A Török Áramlat egy tervezett gázvezeték, ami Oroszországból a Fekete-tenger alatt (a Déli Áramlat tervezett útvonalán) halad 910 km-t a tenger alatt majd 180 km-es szárazföldi szakaszát egészen a török-görög határig fog tartani. Kapacitás mintegy 63 milliárd köbméter gáz éves szinten, mely 4 darab vezetéken jön, mely egyenként 15,75 milliárd köbméter kapacitású. Az első szállítást 2016-ra tervezik. A török-görög határra 3 csővezeték futna, egy vezeték pedig kifejezetten a török igényeknek készül.²² Véleményem szerint a gázvezeték megépítése nagy hatással lesz a később építendő dél-európai gázvezeték projektekre.

Energiahelyzet az EU-ban

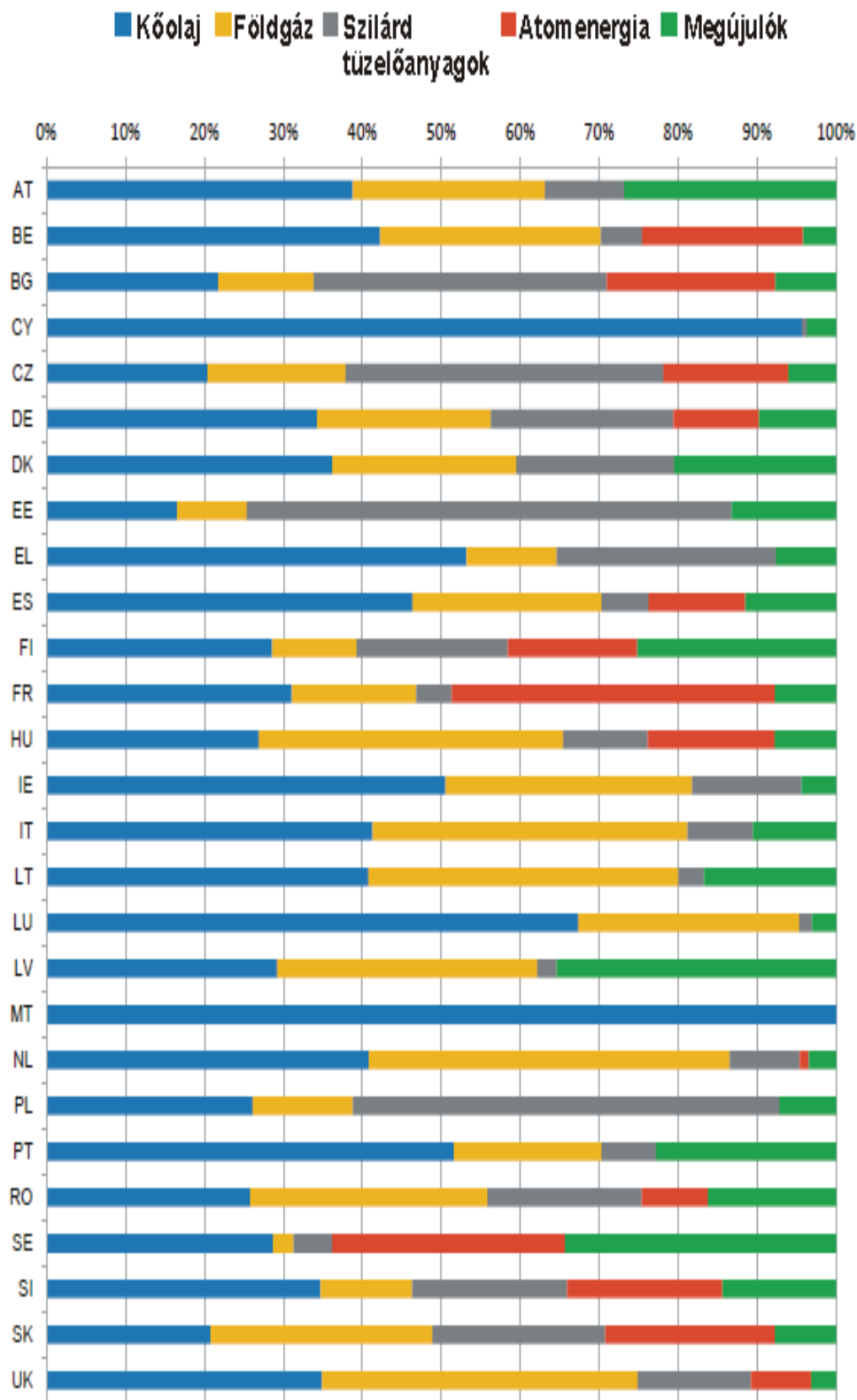
Az Európai Unióra, akárcsak Magyarországra elmondható, hogy magas energia importfüggőségben szenved. Egyetlen ország sem rendelkezik ahhoz megfelelő erőforrásokkal, hogy önellátónak mondhassa magát. Dánia 2012-ben tudott még exportálni, azonban mára neki is kevesebb erőforrása van, mint amennyivel fedezni tudná az országa energiaigényét. Az EU 28 tagállama alapján átlagosan 53,2%-ban szorul energiainportra a 2013-as adatok alapján és mivel az előrejelzések szerint az energiafogyasztás mértéke növekedni fog az EU-ban a készletek pedig egyre fogynak, így növekedés várható ebben a mutatóban. Magyarország importfüggősége átlagosnak mondható a maga 52,3%-val. A térségünkben rosszabb helyzetben van Szlovákia (59,6%). Hasonló 52,3%-ot mértek Horvátországnál is. Azonban több ország van jobb helyzetben a közelünkben, mint például: Csehország (27,9%), Lengyelország (25,8%), Szlovénia (47%), Románia (18,6%), Bulgária (37,8%), Szerbia (23,5%). A legrosszabb helyzetben a kis államok vannak, mint Ciprus, Luxemburg és Málta.²³

Mivel magyarázó a szomszédos országok jobb helyzete, mint Magyarországé? Csehországban és Bulgáriában majdnem 40%-ot tesz ki a szilárd tüzelőanyagok szerepe az energiaellátásban szemben Magyarországon közel 10%-os volt ez az arány 2011-ben. Lengyelországban 50% feletti ez a szám. Előbbi országok esetében, feltételezem a függőségi adatok alapján, hogy főként saját termelésűek ezek az energiahordozók. Kiegészülve Romániával, ezen országok számára ásványkincsekben gazdagabb vidék adatott meg, mint a mai Magyarországnak. Ausztria, Szlovákia és Magyarország a térség leginkább energiafüggő országa. Ausztriát és Romániát leszámítva a fenti ország mindegyikére elmondható, hogy alacsony szintű megújuló energiát használ fel az országuk egészét tekintve az energiaellátásban. Magyarország támaszkodik a legjobban a földgázra ebben a térségben.

²² mfor.hu/cikkek/Megvan_a_Torok_Aramlat_szarazfoldi_szakasza_is.html (Letöltés: 2015.04.01)

²³ ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdcc310&plugin=1 (Letöltés: 2015.04.01)

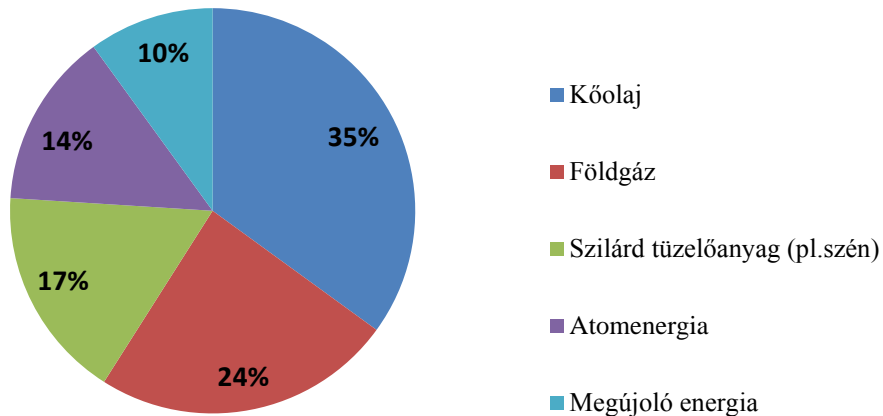
4. ábra: A bruttó belföldi fogyasztás energiaforrások szerinti megoszlása 2011-ben az Európai Unió tagállamaiban

Forrás: Saját szerkesztés, elte.prompt.hu/sites/default/files/tananyagok/megujulo_energiaforrasok (Letöltés: 2015.04.01.)

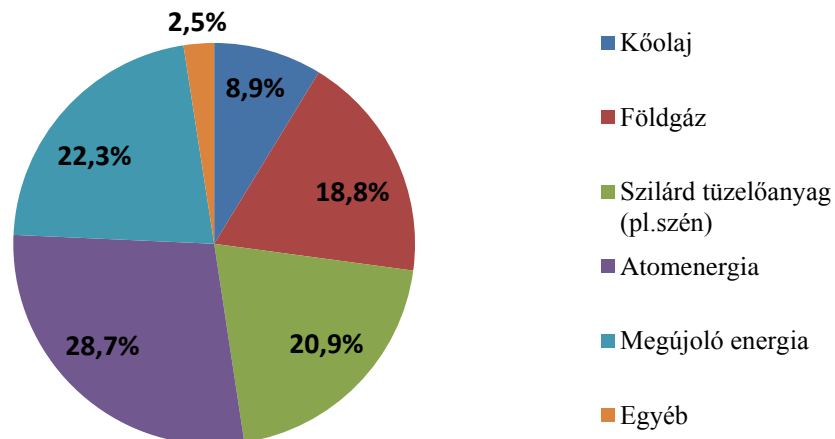
Mivel a készletek kimerülőben vannak, ezért a tagállamok próbálnak kiutat keresni ebből az energiacsapdából. Az egyes tagállamok válaszai azonban eltérőek. Az atomenergia mellett állt ki Olaszország, Egyesült Királyság és ide kell sorolni Magyarországot is. A megújuló energiaforrások mellé tette le egyértelműen a voksát Németország és Dánia például.^{24,25}

5. ábra: EU átlagos energiaszükséglete 2011-ben

Forrás: Saját szerkesztés, elte.prompt.hu/sites/default/files/tananyagok/megujulo_energiaforrasok/ch08s02.html (Letöltés: 2015.04.01)

6. ábra: Az EU primer energia termelése 2012-ben

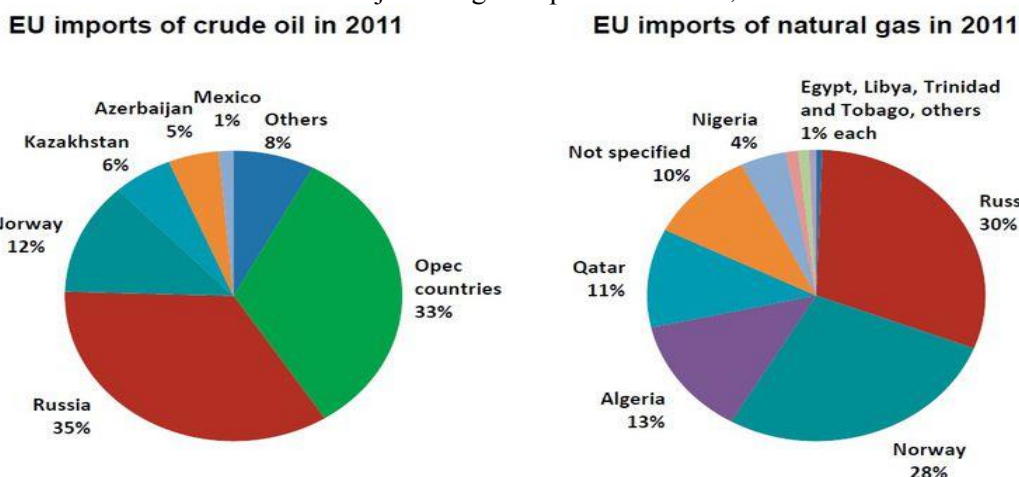
Forrás: Saját szerkesztés, ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index (Letöltés: 2015.04.04)

2011-ben az EU energiaszükségletének 59%-át fedezték kőolaj és földgázból. Ezt a számot 2030-ra lassú csökkenéssel 55%-ra becsülik. Látható továbbá, hogy 2012-ben az EU-ban az energiatermelés 9%-a csak kőolaj és 18,8%-a földgáz, együttesen 27,7%. Ha ezekhez még hozzávesszük, hogy az EU energiafüggősége 53,2% volt és feltételezzük az előző évek statisztikáiból kiindulva, hogy ezen adatokban nincs lényeges nagyságrendi változás, akkor megállapíthatjuk, hogy a kőolaj és földgáz szükségletek mintegy 75%-át importból elégítenek ki az EU-ban.

²⁴ enerea.eu/hirlevel/ENEREA%20Hirlevel%20-%20201408.pdf (Letöltés: 2015.04.01)

²⁵ 2010.2014.kormany.hu/download,20-22.o (Letöltés: 2015.04.01.)

7. ábra: Kőolaj és földgáz import az EU-ban, 2011

Forrás: euinside.eu/en/news/european-commission-wants-the-member-states-dont-allow (Letöltés: 2015.04.17)

Európában Norvégia és Oroszország rendelkezik csupán akkora nagyságú ásványkincs készlettel, hogy azt nagymértékben exportálni is tudja. Látható Oroszország domináns szerepe mindkét energiahordozó exportálásában betöltött szerepében az EU-ban. Oroszország egy megkerülhetetlen szereplő. Az orosz export döntő többsége a már meglévő kőolaj és földgázvezetéken keresztül jut le Európába, azonban a vezetékek építése és fejlesztése is folyamatosan napirendi pont az orosz külpolitikában.

8. ábra: Orosz gázellátási függőség az EU-ban %-ban kifejezve, 2012

Forrás: economist.com/news/briefing/21600111-reducing-europes-dependence-russian-gas-possible-but-it-will-take-time-money-and-sustained (Letöltés: 2015.04.17)

A gázellátás során egyes országok egyenesen katasztrofális helyzetben voltak 2011-ben a földgázimport terén Oroszországgal szemben, aki monopol helyzetét sokszor sok országban ki is használta. Létezik azonban pozitív példa is. Litvániában az elmúlt években megépítettek egy LNG terminált, mely által tudtak importálni cseppfolyós földgázt, a következmény, hogy a Gazprom 20%-kal csökkentette az exportált földgázának az árát és egyből olcsóbb földgázhoz juthattak és a litvánok energiafüggősége is csökkent Oroszországtól.²⁶ Másik eset Ukrajna esete, mely a 2014 kirobbant konfliktus óta az addigi 92%-os orosz gázimportját 30%-ra csökkentette, mivel sikerült a gázellátását az európai piacról diverzifikálni.²⁷

²⁶ hvg.hu/gazdasag/201507_gazfuggoseg_vagy_gazkereskedelem (Letöltés: 2015.04.01)

²⁷ vg.hu/vallalatok/energia/gazhelyzet-ukrajna-atveszelte-a-telet-446820 (Letöltés: 2015.05.24)

Energiahelyzet Magyarországon

Magyarországon a trend az elmúlt években sem változott, az energiaigényünk mintegy 2/3-át kőolaj és földgázból elégítjük ki. Magyarország energiafüggősége 52,3% volt 2013-ban, mivel Magyarország nem bővelkedik ezen energiahordozókban jelentős mennyiségű importra szorulunk, az ország földrajzi fekvése miatt nagyban függünk az oroszországi importtól. A felhasznált földgázunk 80%-át oroszországi import fedezte 2012-ben. Régióinkban csak Szlovákiának volt rosszabb helyzete (83%) ebben a mutatóban. Magyarország az orosz importgázának teljes egészét a Testvériség gázvezetékén keresztül kapja, míg a kőolaj import a Barátság kőolajvezetékén keresztül érkezik hazánkba,²⁸ ami kiszolgáltatottá teszi Magyarországot, mint például a sajnálatos ukrán-orosz események is egy kockázati tényező hazánk energiellátásában.

9. ábra Hazai földgázszállító rendszer és regionális kapcsolatrendszere, éves kapacitások 2013

A hazai földgázszállító rendszer és regionális kapcsolatrendszere, éves kapacitások 2013

Forrás: index.hu/gazdasag/2015/02/11/gazszerzodes_orban_orosz-ukran/ (Letöltés: 2015.05.04)

Magyarország számára 2015.12.31.-én járt volna le Oroszországgal a hosszú távú gázszerveződése (20éves), mely komoly következményekkel járhatott volna. Látható volt a kormány felől, hogy tisztában van a helyzet súlyával, ugyanis ezt támasztja alá több energetikai cég visszaprivatizálása állami tulajdonba, ezáltal Magyarország kormánya van tárgyalópozícióban, nem a külföldi multinacionális cégek Oroszországgal szemben. Sokan vártak újabb hosszú távú gázszerveződést, azonban ez elmaradt. 2015 februárjában találkozott Orbán Viktor és Vlagyimir Putyin egy igen feszült nemzetközi környezetben, ahol is Magyarország számára a következő fontos energiaügyi megállapodások jöttek létre:

- „Oroszország Magyarország rendelkezésére bocsátja az 1996-ban aláírt szerződéshez képest még ki nem használt mennyiséget.
- A gázért akkor fizetünk csak, amikor azt felhasználjuk.
- A paksi bővítést is teljes mellszélességgel támogatja Putyin, ezt számunkra nagyon jó üzletnek nevezte.
- A Déli Áramlat megghiúsulása után pedig együttműködik a két fél a megoldás keresésében.”²⁹

Becslések szerint az így felhasználható gáz még 2-3 évig fedezni tudja a magyar szükségleteket. A megállapodás azért lehet előnyös Magyarországnak, mert az eredeti

²⁸ 2010-2014.kormany.hu/download/4/f8/70000/Nemzeti%20Energiastrat%C3%A9gia%202030%20teljes%20v%C3%A1ltozat.pdf, 30-34. o. (Letöltés: 2015.04.04)

²⁹ portfolio.hu/vallalatok/energia/itt_van_putyin_es_orban_bejelentese.210325.html (Letöltés: 2015.05.21)

szerződés szerint 2015.12.31-el ki kellett volna fizetni a szerződésben meghatározott gázmennyiséget, annak ellenére, hogy az nem lett felhasználva.

Javaslatok - véleménynyilvánítás

Mit lehet tenni ilyen kiszolgáltatott helyzetben? Ha reálisan gondolkodunk, be kell látnunk, hogy Magyarország még a következő 10-20 évben kiszolgáltatott helyzetben lesz az orosz fél számára ebben a szituációban. Azonban vannak lehetőségek, hogy ezt a kiszolgáltatást csökkentse az ország.

Diverzifikáció

Véleményem szerint Magyarország számára fejleszteni kell a szomszédos országokkal a gázcsövek által a gázimport lehetőségét, valamint lobbiznia kell minden olyan tevékenységért, amely a versenyhelyzetet teremt az exportőrök számára. Ugyanis, megfigyelhető, ha Oroszország és a Gazprom versenyhelyzetbe kerül, akkor piaci áron értékesít, engedve a közgazdaságtan alap tételének a kereslet-kínálatnak tételének. Azonban, ha nem akkor többnyire kihasználja monopolhelyzetét, kivételt képeznek a politikai szívességei, mely együtt jár egyfajta függetlenség vesztéssel a nemzetközi piacok szemében, ami semmiképpen sem jó egy ország megítélése szempontjából.

A szomszédos országok általi gázimport lehetőségét előhelyezte a magyar kormány eddigi tevékenysége, ugyanis létrejött az elmúlt években a román-magyar gázösszeköttetés, fel lett újítva a Testvériség gázvezeték Szlovákiát és Magyarországot összekötő szakasza, ahol akár nem orosz gázt is tudnánk importálni az Unióból és az Adria gázvezeték is fel lett újítva. Azonban ezen vezetéseken jelen pillanatban nem kapunk még gázt, amit fontos hangsúlyozni. Okai többretegűek lehetnek: ár, mennyiség, meglévő szerződések és vezetékkapacitás.

Lehetséges projektek, mellyel csökkenteni tudnánk az orosz függőséget, például egy horvátországi LNG terminál megépítése, ahol LNG gázt tudnánk importálni akár az arab vagy amerikai piacról is vagy az osztrák–magyar és a szlovák–magyar gázvezetékek lehetőséget nyújtanak arra, hogy beintegrálódjunk a nyugat-európai gázpiacokba. Diverzifikálni azonban nem csak gázimport származási helyét lehet, hanem az energia fajtáját is. Magyarország Paks II-vel az atomenergia mellett tette le a voksát a megújuló energiával szemben. Amire többféle érv létezik, mint például, hogy az atomenergia olcsóbb, mint a megújuló energia a következő évtizedben. A megújuló energiaforrások számára én személy szerint elképesztő hatékonyságnövelést várok a következő években. Németország és Dánia is ebben látja a jövőt. Két ország, mely az elmúlt évtizedekben élen járt a technológia innováció terén. Ezen kívül manapság 10 év alatt borzasztó nagy technológiai innováció történik minden téren, nem hiszem, hogy pont a megújuló energiaforrások terén ne történne meg, annak ellenére, hogy vannak lobbicsoportok, melyeknek ez nem érdeke (Oroszország, OPEC). Ezért is kritizálom a kormánynak azt a döntését – és nem Paks II ellen beszélek – hogy a megújuló energiaforrásokra (pl.: napelem) megemelte az általános termékdíj adót. Ezt Magyarország helyzetében úgy gondolom, hogy elég nagy hiba, ugyanis a kőolaj és földgáz szükségleteinket kétféle módon tudjuk reálisan csökkenteni vagy atomenergiával, vagy megújuló energiával. És ennyire nyíltan kiállni az egyik mellett nagy öngól lehet a későbbiekben.

Összegezve Magyarországnak szerintem minden lehetőségre nyitottnak kell, hogy legyen. Azonban ezeket a lehetőségeket megfelelően átgondolva, szem előtt tartva az ország hosszú távú érdekeit mind energiaügyileg mind politikailag is figyelembe kéne venni és nem elkötelezni magunkat hosszútávon akármelyik energiabeszállító mellett.

Irodalom

- http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1973_oktober_17_kirobban_az_első_olajvalsag/ (Letöltés: 2015.03.26)
- http://pipelinesinternational.com/news/druzhba_pipeline/008045/ (Letöltés: 2015.03.26)
- <http://felsofokon.hu/logisztika/2011/12/28/koolajvezetek-magyarorszagon-baratsag-i-es-baratsag-ii> (Letöltés: 2015.03.26)
- http://elib.kkf.hu/edip/D_13259.pdf, 41.o (Letöltés: 2015.03.26)
- <http://www.gazpromexport.ru/en/projects/transportation/> (Letöltés: 2015.03.26)
- http://index.hu/belfold/tegnapiujsg/2008/08/04/1977_megkezdodik_az_adria_koolajvezetek_magyar_szakaszanak_epitese/ (Letöltés: 2010.03.26)
- <http://profit7.hu/hirek/marciustol-ujraindul-az-adria> (Letöltés: 2015.03.26)
- http://elib.kkf.hu/edip/D_13259.pdf, 40.o (Letöltés: 2015.03.26)
- <http://mno.hu/gazdasag/novelik-a-kek-aramlat-gazvezetek-kapacitasat-1250766> (Letöltés: 2015.03.28)
- http://www.kodolanyi.hu/oroszcivilizacio/doc/hasznos/weiner_orosz_gazipar.pdf, 146-148.o (Letöltés: 2015.03.26)
- http://hungarian.ruvr.ru/2012_04_18/72184232/ (Letöltés: 2015.03.28)
- http://www.mfor.hu/cikkek/Felhagy_az_Eszaki_Aramlat_meghosszabbitasaval_a_Gazprom_.html (Letöltés: 2015.03.28)
- <http://www.gazprom.com/about/production/projects/pipelines/yamal-evropa/> (Letöltés: 2015.03.28)
- http://index.hu/gazdasag/2013/06/28/nabucco_ettol_meg_lehet_vezetek/ (Letöltés: 2015.03.28)
- <http://penzcsinalok.transindex.ro/hir/10760> (Letöltés: 2015.04.01)
- http://www.kodolanyi.hu/oroszcivilizacio/doc/hasznos/weiner_orosz_gazipar.pdf, 153-157.o (Letöltés: 2015.04.01)
- <http://444.hu/2014/12/01/putyin-oroszország-egyelőre-nem-tudja-elkezdeni-a-deli-aramlat-epitese/> (Letöltés: 2015.04.01)
- http://elib.kkf.hu/edip/D_13259.pdf, 39. oldal (Letöltés: 2015.04.01)
- http://hungarian.ruvr.ru/2013_04_10/JAMAL-EVROPA-2-KIEV-BOITSJA-OKAZATSJA-NENUZHIM/ (Letöltés: 2015.04.01)
- http://mfor.hu/cikkek/Megvan_a_Torok_Aramlat_szarazfoldi_szakasa_is.html (Letöltés: 2015.04.01)
- <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdcc310&plugin=1> (Letöltés: 2015.04.01)
- <http://www.enerea.eu/hirlevel/ENEREA%20Hirlevel%20-%201408.pdf> (Letöltés: 2015.04.01)
- <http://2010-2014.kormany.hu/download/4/f8/70000/Nemzeti%20Energiastrat%C3%A9gia%202030%20t-eljes%20v%C3%A1ltozat.pdf>, 20-22.o (Letöltés: 2015.04.01)
- http://hvg.hu/gazdasag/201507_gazfuggoseg_vagy_gazkereskedelem (Letöltés: 2015.04.01)
- <http://www.vg.hu/vallalatok/energia/gazhelyzet-ukrajna-atveszelte-a-telet-446820> (Letöltés: 2015.05.24)
- <http://2010-2014.kormany.hu/download/4/f8/70000/Nemzeti%20Energiastrat%C3%A9gia%202030%20t-eljes%20v%C3%A1ltozat.pdf>, 30-34. o. (Letöltés: 2015.04.04)
- http://www.portfolio.hu/vallalatok/energia/itt_van_putyin_es_orban_bejelentese.210325.html (Letöltés: 2015.05.21)